

Benim zamanımı kim düzenli- yor?

“Bize Ayrılan Zamanda Ne Yapmalı”

2014

Memed Erdener

kuru bir dal, saatin iç kartonu,
saatin iki küçük ayağı, çan ve bakır tel

14 x 28 x 11 cm

Peki saat kaç ?

“Tanrı”
2014
Memed Erdener
saat çarkları, parfüm pompası,
pirinç parfüm şişesi ve siyah demir kaide
36 × 36 × 39 cm

Tanrının
saatleş-
tiril-
me-
si mi
bu
?

“Now”*

2012

Memet Erdener

mat akrilik

28 x 36,5 cm

Kendi zamanımı nasıl geri alırım?

“Yetişemediğim Her Ne Varsa
Daha En Başından Bana Ait Değildi”*

2014
Memet Erdener
8 baston
62 × 64 × 83 cm
* Müge Weigl

Müslüman Saati

İstanbul’u yenileştiren ve yerlisini şaşırtan istilaların en gizlisi ve en tesirlisi yabancı saatlerin hayatımıza girişi oldu. Saatten kastımız zamanı ölçen alet değil, fakat bizzat zamandır. Eskiden kendimize göre yaşayışımız, düşünüşümüz, giyinişimiz ve kendimize göre dinden, ırktan ve gelenekten hayat alan bir zevkimiz olduğu gibi, bu hayat tarzına göre de “saat”lerimiz ve “gün”lerimiz vardı. Müslüman gününün başlangıcını şafağın parıltıları ve sonunu akşamın ışıkları tayin ederdi. Madenden sağlam kapaklar altında korunan eski masum saatlerin yelkovanları yorgun böcek ayakları tarzında, güneşin sema üzerindeki seyriyle az çok ilişkili bir hesaba uyarak minenin rakamları üzerinde yürürler ve sahiplerini, zamandan yaklaşık bir doğrulukla, haberdar ederlerdi. Zaman sonsuz bahçe ve saatler orada açan, kah sağa, kah sola eğilen, güneşten rengarenk çiçeklerdi. Yabancı saati düşkünlüğünden evvel bu iklimde, iki ucu gecelerin karanlığıyla simsiyah olan ve sırtı muhtelif vakitlerin kırmızı, sarı ve lacivert ateşleriyle yol yol boyalı, büyük bir canavar halinde, bir gece yarısından diğer bir gece yarısına kadar uzanan yirmi dört saatlik “gün” tanınmazdı. Işıktan başlayıp ışıktan biten, on iki saatlik, kısa, hafif, yaşanması kolay bir günümüz vardı. Müslüman’ın mesut olduğu günler

işte bu günlerdi, şerefli günlerin olaylarını bu saatlerle ölçtüler. Gerçi astronomi hesaplarına göre bu “saat” ilkel ve hatalı bir saatti, fakat bu saat hatıraların kutsal saatiydi. Alafranga saatin adetler ve işlerimizde kabulü ve ezani saatin geri safa düşüp camilere, türbelere ve muvakkithanelere bırakılmış, terk edilmiş bir “eski saat” haline gelişinin hayatı görüş tarzımız üzerinde vahim bir tesiri olmamış değildir. Giden saatler babalarımızın öldüğü, annelerimizin evlendiği, bizim doğduğumuz, kervanların hareket ettiği ve orduların düşman şehirlerine girdiği saatlerdi. Bunlar hayatı etrafımızda serbest bırakan geniş, lakayt dostlardı. Gelen yabancılar ise hayatımızı bozup onu meçhul bir düstura göre yeniden düzenlediler ve ruhlarımız için onu tanınmaz bir hale getirdiler. Yeni “ölçü” bir zelzele gibi zaman manzaralarını etrafımızda altüst ederek eski “gün”ün bütün setlerini harap etti ve geceyi gündüze katarak saadeti az, meşakkati çok, uzun, bulanık renkte bir yeni “gün” meydana getirdi. Bu Müslüman’ın eski mesut günü değil, sarhoşları, evsizleri, hırsızları ve katilleri çok ve yeraltında mümkün olduğu kadar fazla çalıştırılacak köleleri sayısız olan büyük medeniyetlerin acı ve nihayetsiz günüydü. Unutulan eski saatler içinde eksikliği en çok hasretle hatırlanan saat akşamın on ikisidir.¹ Artık “on iki” solgun yeşil sema altında ilk yıldıza karşı müezzinin Müslümanlara seslendiği, sokakların lacivert bir sisle kapandığı, ışıkların yandığı, sinilerin kurulduğu ve yarasaların mahzenlerden çıkıp uçuştığı o dokunaklı ve titrek saat değildir. Akşam anlayışından koparak, kah öğlenin sıcaklığında ve kah gece yarılarının karanlığında varsayılan bir zamanı bildiren bu saat, şimdi hayatımızda renksiz ve şaşkın

Ahmet Haşim

(1884-1933)

1 Alaturka saate göre güneşin battığı an.

bir noktadır. Yeni saat, Müslüman akşamının mahzun ve şaşaalı dakikasını dağıttığı gibi, yirmi dört saatlik yabancı “gün”ün getirdiği geçim şekli de bizi tan vakti aleminden uzaklaştırdı. Başka memleketlerde tan vaktini yalnız kırdan şehre sebze ve meyve getirenlerin ahmak gözleriyle mustarıpları şişkin kapaklar içinden bakan kırmızı ve perişan gözleri tanır. Bu zavallılar için tan vaktinin parıltıları, yeniden boyna geçirilecek olan hayat ipinin kanlı ilmeğini aydınlatan bir ışıktır. Halbuki tan vakti Müslüman için rüyasız bir uykunun sonu ve yıkanma, ibadet, neşe ve ümidin başlangıcıdır. Müslüman yüzü kuş sesleri ve çiçek kokuları gibi tan vaktinin en güzel görünümülerindendir. Kubbe ve minareleri o alaca saatte görmemiş olan gözler, taşta en ilahi manayı veren o hayret verici mimariyi anlamış değillerdir. Esmer camiler tan vaktinden itibaren semavi bir altın ve semavi bir çiniyle kaplanır ve İslam ustalarının tamamlanmamış eserleri o saatte tamamlanır. Bütün mabetler içinde güneşten ilk ışık alan camidir. Bakır oklu minareler güneşi en evvel görmek için havalarda yükselir. Şimdi heyhat, eski “saat”le beraber akşam da tan vakti de bitti. Birçoklarımız için tan vakti artık gecedir ve birçoklarımızı güneş yeni ve acayip bir uykunun ateşlerinden, eller kilitli, ağız çarpılmış, bacaklar bozuk çarşafırlara dolaşmış, kıvrılırken buluyor. Artık geç uyanıyoruz. Çünkü hayatımıza sokulan yeni ve fena günün eşiğinde çömelmiş kin, arzu, hırs ve haset sürülerinin bizi ateş saçan gözlerle beklediğini biliyoruz. Artık tan vaktini yalnız kümeslerimizdeki dargın ve mağrur horozlara bıraktık. Şimdi Müslüman evindeki saat başka bir alemin vakitlerini gösterir gibi bizim için gece olan saatleri gündüz ve gündüz olan saatleri gece renginde gösteriyor. Çölde yolunu şaşırır gibi biz şimdi zaman içinde kaybolmuş kimseleriz.

FF759099 4 Haziran SAYFA:

GEÇMİŞTE BUGÜN

Feridun Fazıl Talbentçi

Ahmet Haşim'in ölümü

23 yıl evvel bugün, 4 Haziran 1933 de Ahmet Hâşim ölmüştü. Ahmet Hâşim, 1885 de Bağdat'ta doğdu, Ana tarafından Bağdatın eski ve asil bir ailesine mensuptu. Kaza kaymakamı olan babası Arif Hikmet Beyle beraber diyar diyar dolaşmış, bu yüzden on iki yaşına kadar esaslı bir tahsil görememiştir. 1896 da İstanbul'a gelerek evvelâ bir iptidai mektebine girmiş, sonra Galatasaray lisesine kaydedilmiştir. Galatasaray 1907 de bitirmiştir. Rejide, İzmir Sultanisi edebiyat muallimliğinde, Maliye Nezareti mütercimliğinde vazife görmüş, bir aralık iâşe müfettişliğinde ve Osmanlı Bankasında bulunmuştur. Hâşimin son vazifesi Güzel Sanatlar Akademisinde estetik ve Mülkiye mektebinde de Fransızca hocalığıdır.

Manzumelerini «Göl saatleri» ve «Piyale», nesirlerini «Bize göre» ve «Gurabahane Laklâkan» adları ile kitap halinde çıkarmıştır. Hâşim, nazımdaki şahsiyeti ve nesirdeki kudreti ile tanınmış ve iz bırakmış şairlerimizden biridir. «Merdiven» adını taşıyan aşağıdaki şiirini ben şahsen çok severim.

Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden
Eteklerinde güneş rengi bir yığın yaprak,
Ve bir zaman bakacaksın semâya ağlıyarak..
Sular sarardı, yüzün perde perde solmakta
Kızıl havaları seyret ki akşam olmakta
İğilmiş arza, kanar, muttasıl kanar güller,
Durur alev gibi dallarda kanlı bülbüller,
Sular mı yandı? Neden tunca benziyor mermer?
Bu bir lisanı hafidir ki ruha dolmakta,
Kızıl havaları seyret ki akşam olmakta!..

<https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/21020>

Ahmet Haşim